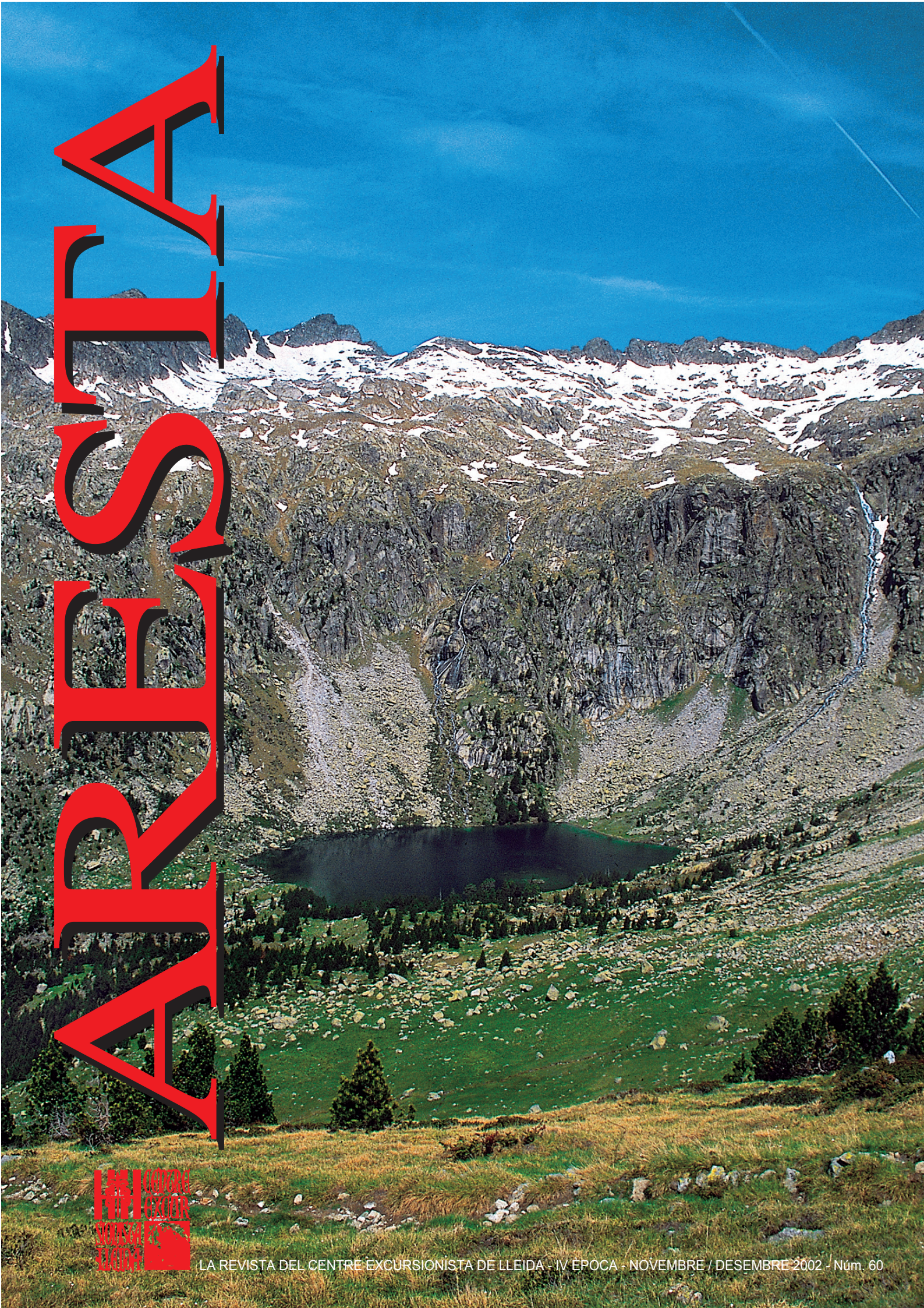

ARISTIA

ARESTA 60

NOVEMBRE - DESEMBRE 2002

2

TEMA DE PORTADA

L'EXCURSIONISME TREMPOLÍ: UN PASSAT SENSE FI

Francesc Belart i Calvet

5

ARTICLE

METEORITS

Antoni Satorra i Maria O'Neill

6

VIATGE

CAP VERD: A RITME DE MORNA

M. Lluïsa Huguet Recasens

8

VIDA DEL CENTRE

XLIV PESSEBRE AL CIM D'UNA MUNTANYA

Àngel Gàzquez

9

ELS PORTALS DEL CENTRE

Jesús Lorés

10

ADQUISICIONS BIBLIOTECA

Equip Aresta

11

ALPINISME

ANEM AL MONT BLANC?

Francesc Català i Alòs

14

EXCURSIONISME

INTEGRAL DE "TRESMILS" A SIERRA NEVADA

Miquel Àngel Ramos Pinto

EQUIP DE REDACCIÓ: Mercè Ciutat, Josep Lluís Gàzquez, Mercè Gàzquez, Dolors Llordés, Carmina Pardo, Carles Sàez, Núria Solé i Juli Vallory. DISSENY GRÀFIC: Josep Herràndiz. EDITA: Centre Excursionista de Lleida. REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: C/ Comerç, 25. 25007 Lleida. Tel.: 973242329. Fax: 973234497. E-mail: cel@lleida.net. INTERNET: <http://www.lleida.net/clients/cel>. IMPRIMEIX: Arts Gràfiques Bobalà, SL. DIPÒSIT LEGAL: L-39-1958. Tirada 1.200 exemplars. Publicació no lucrativa. El CEL no es responsabilitza de les opinions dels autors. Es permet la reproducció però amb l'esment de l'autor i l'origen. Subscripció de 6 números: 13 euros. Preu del número: 2,40 euros. Imprès en paper de cel·lulosa blanquejada sense clor. FOTO DE PORTADA: Estany Rodó vist des del Portarró d'Espot. Arxiu: Francesc Belart COL·LABOREN:

EL LLIURE ASSOCIACIONISME és una més de les manifestacions socials que contribueixen al progrés d'un país. Potser és una de les més interessants pels components de llibertat i solidaritat que el defineixen. La lliure reunió de gent al voltant d'unes inquietuds comunes implica un progrés evident que difícilment es donaria sense la suma dels esforços personals dels associats.

És per això que els resultats i objectius assolits en el si d'una associació seran tan alts com el nivell de compromís dels socis ho sigui amb l'interès col·lectiu. La mentalitat que hauria de regir en un associat és la de donar o aportar al col·lectiu abans que rebre, tot, és clar, dins de les possibilitats de cadascú. Això vol dir que amb el pagament d'una quota no s'acaba l'aportació d'un soci a una entitat. L'aportació en espècie, manifestada en treball, col·laboració personal, aportació d'idees, donacions o el que sigui, és bastant més important que una quota, que normalment només arriba pel manteniment de l'estructura bàsica de funcionament. I així ha de ser si no volem que la nostra entitat formi part del conjunt de societats elitistes i professionalitzades basades en el pagament d'una alta quota que permeti donar-ho tot fet. I creiem que aquest últim no ha de ser el model del Centre Excursionista de Lleida. Així ho volem i esperem que així sigui.

Tenir bons coneixements d'algun tema o matèria d'interès i posar-los a l'abast del CEL. No estar d'acord amb la gestió de la junta del CEL, exposar-ho i ser-hi alternativa. Posar els nostres fons documentals particulars d'interès a disposició del CEL, en forma de cessió o còpia. Participar activament en l'organització d'activitats, com el Centenari. Contribuir a la formació dels companys... Totes són formes d'aportar quelcom per a l'enriquiment del CEL i, per tant, de la col·lectivitat. Pensem-hi tots.

LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

L'excursionisme trempolí: un passat sense fi

L'embrió

La Conca de Tremp, lloc de pas forçós envers el Pirineu central lleidatà, ha estat sempre punt i nexa d'unió de la plana de Lleida i la llunyana muntanya. Un rètol descolorit i malmès es feia malveure fins fa pocs anys a l'entrada sud de la capital del Pallars Jussà: “Tremp, la puerta del Pirineo”. A Montferrer, Alt Urgell, hi havia un altre rètol que deia amb una dosi de pragmàtica il·lusió: “La Seu, balcó del Pirineu”. Més d'un havia dit sarcàsticament, quina balconada...! El cert, però, és que, tot i la posició privilegiada geogràfica, en l'aspecte alpi de Tremp, no fou fins a mitjan anys seixanta que dins de la balconada no hi hagué cap entitat excursionista.

Recordar el que va passar fa quaranta anys, no sempre ha de tenir un vessant negatiu. El setembre de 1963, el principal instigador era Jordi Mir, es reuniren a Tremp una quinzena de persones que, amb el suport a Tremp mateix del llavors president de la Federación Catalana de Montañismo —Francesc Martínez Massó—, van acordar efectuar les gestions necessàries per crear una entitat dedicada a la divulgació de l'excursionisme. Atès el moment polític i social, semblava que la manera més fàcil i àgil per tirar endavant aquesta iniciativa, sense precedents a la comarca, era que la nova entitat naixés sota el paraigua legal del Casal Catòlic Cultural de Tremp, entitat degana, que ha estat, i és encara, el bressol i casa mare de moltes altres entitats. Així, amb l'empenta i la il·lusió d'una “primera” —mai més ben dit—, aquell jovent que sortia a caminar els diumenges d'una manera mig organitzada i mig ben vista, trobava un aixopluc legal i alhora donava llum a la Secció Amics de la Muntanya de Tremp. El dia, oficialment dit, fou un 19 de febrer de l'any 1964.

La SAM fou la primera entitat —i secció d'una altra entitat alhora— inscrita a la Federación Catalana de Montañismo, ja que fins feia pocs mesos, aquesta Federació no havia obtingut el reconeixement com a tal, i actuava com a Delegación Catalana de la Federación Española de Montañismo. Primera excursió oficial: el Montsec de Rúbies, el 26 d'abril. D'aquesta manera, la SAM anà caminant amb el pas del temps, vivint el creixement de Tremp, bones i millors fornades de socis, i tenint diversos estatges socials, el de més durada va ser el del carrer Hospital, 14, baixos. S'hi van fer i preparar nombroses activitats, i no solament de muntanya, sinó d'acord amb la política i canvis socials del moment: campanyes de reconeixement dels monuments de la Conca de Tremp, neteja de Mur, salvament de Covet, cam-

Arxiu: Francesc Belart

Cresta de Ferran, a la Garrotxa.

panyes a favor de la llengua catalana, la Flama del Canigó, arrossades populars a Sant Sebastià, recuperació de festes tradicionals, etc., i també sortides de muntanya a la Conca de Tremp i als Pirineus. S'organitzaren cursets d'iniciació a la muntanya, senzills i de limitades aspiracions i mínims mitjans, però que per a molts de nosaltres significà el descobriment d'un món esplèndid, el fet de passar el llindar d'una porta irreversible, viure sensacions que mai més no hem oblidat, on simples —ara impossibles— acampades amb tenda canadenc i plat d'alumini a les Feixes del Boumort eren ja una expedició extraordinària.

La majoria d'edat

Gairebé vint anys després de la fundació de la SAM com a secció del Casal, l'assemblea de socis realitzada a Tremp el 31 d'agost de 1983 acordà el traspàs de secció a Societat independent i amb règim jurídic propi. Al cap de poc més d'un any del qua-

Axiu: Francesc Belart

Pantà de Camarasa.

rantè aniversari de la seva fundació, la Societat Amics de la Muntanya ha deixat pel camí molta empremta dins la Conca de Tremp, i han estat nombroses les activitats dutes a terme en col·laboració amb entitats d'arreu dels Països Catalans. Però també cal dir i reconèixer que la SAM ha viscut moments d'absoluta deixadesa i d'abandó, no tan econòmic com humà. La dècada dels vuitanta i principis dels noranta fou especialment desoladora. El correu s'apilava inexorablement i la relació amb el món exterior era inexistent. Amb seguretat, la mort el 1983 de l'ànima de la SAM durant molts anys —en Jaume Figuera Fillat “Jafipes”—, fou determinant, i també, els propis canvis i relleus generacionals, malauradament a la SAM, inexistent. L'excursionisme no era una activitat prou atractiva per al jovent de Tremp.

L'actualitat

A mitjan anys noranta, un nou intent de reviu la SAM sorgeix amb certa força. Dos trasllats més de local social, ens han portat a establir-nos al nucli antic de Tremp, amb la creença que així som més a prop dels trempolins. S'han perdut moltes activitats tradicionals que avui en dia tindrien poc atractiu i no interessarien a un determinat tipus de població. La SAM disposa, actualment, de prop de sis-cents socis, d'una certa capacitat de realització d'activitats, algunes més o menys consolidades com la marxeta popular no competitiva a Galliner, el cicle d'audiovisuals de viatges i muntanya a la tardor, i una certa programació de sortides, de caire cultural i excursionista. També és ben cert, i s'ha de reconèixer, que el tradicional Concurs de Nades de les Terres de Lleida que organitzava la SAM, amb gairebé vint edicions, s'ha perdut pel camí. Tot i estar Tremp envoltada pels referents de l'escalada de *big-wall* i clàssica a Catalunya (Mont-rebei - Terradets - Vilanova - Collegats...) i la proximi-

Axiu: Francesc Belart

Vall d'Anglò. Al fons, els Bessiberris.

tat del Pirineu, l'escalada ha estat practicada per molt pocs socis de la SAM, i sense continuïtat ni dedicació. Exceptuant casos puntuals, no hi ha hagut activitats alpines ni ascensions remarcables als Pirineus ni als Alps, ni expedicions extraeuropees. El Pirineu, en tota la seva amplada, ha estat tradicionalment el camp de batalla de les xiruques de la gent de la SAM. Ara bé, hi ha hagut un campió estatal d'esquí de muntanya i s'ha atorgat una Creu de Sant Jordi, a un soci fundador.

La SAM actual té una tasca difícil: adaptar-se al nou model de societat que tenim. I encara ho és més si es té en compte el medi rural-urbà de Tremp. Aquesta problemàtica és extensible segurament a altres entitats excursionistes. Cercar jovent, fer atractiva l'entitat, crear escola... són necessitats i alhora infranquejables serrats que costen de superar. Sens dubte, l'àmplia oferta d'activitats en un nucli prou reduït com Tremp i comarca ja és un inconvenient. Les comunicacions, abans difícils i feixugues, ara són camins d'allunyament reversible de la muntanya.

Als pocs trempolins que a Tremp "fan" muntanya, els és gairebé indiferent l'existència o no de la SAM. El vincle amb l'entitat es limita a la necessitat de disposar d'una assegurança en cas d'accident i, col·lateralment, una llicència federativa que ve a dir que tots pertanyem a la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya. Res més. És voluntat de tothom que no es perdi l'entitat, però, estem tots disposats a fer-la créixer?

Un refugi per a la SAM

Voltejar la Conca de Tremp enmig d'una mar de boira és un espectacle que cal viure per poder explicar-ne no solament les menudències. Ni mil imatges entrelaçades poden explicar la bellesa d'aquest fet. Per als excursionistes de la SAM dels anys

seixanta, les excursions s'encabien en les serres de Pleta Verda, Montllobar, Montsec, Comiols, Carreu, Boumort, Collegats i Sant Gervàs. Rarament podrem trobar imatges de llocs més llunyans si remenem el fons fotogràfic i documental de què disposa l'entitat. Imatges en blanc i negre, de reduït format, muntades en cartolines negres, humides pel pas dels anys i malmeses pels canvis d'estatge social. Però la història és viva. Per aquest motiu, la SAM participà el 1976, en la commemoració del centenari de l'excursionisme català amb diverses activitats. Una de les més significatives fou la inauguració, el dia 21 de novembre de 1976, del refugi del Sant del Bosc, al vessant nord del Montsec de Rúbies. Aquest refugi es troba aproximadament a la cota 1.180, sota l'ermita de Sant Salvador del Montsec, o del Bosc, de la qual se'n celebra l'aplec el darrer diumenge del mes de setembre. Es tracta d'una construcció de dos nivells, senzilla i en un estat lamentable si l'anomenem refugi. Si el tracte és d'aixopluc, hi podrem passar la nit amb certes comoditats. Tot i ser propietat de la SAM, en algun moment de finals dels anys noranta, es va cedir als excursionistes de Balaguer, que tampoc sembla que n'hagin fet una consolidació i explotació molt brillant.

Malgrat això, pujar al Sant del Bosc és l'excursió que us recomano per fer un matí, preferentment d'hivern. A la primavera i sobretot a l'estiu, la calor us "apretarà" amb rigor i contundència. Trenta anys enrere, l'excursió seria de jornada sencera, arribant amb tren a l'estació de Cellers. Els nostàlgics ho agrairan. Avui en dia, el tot terreny us redueix notablement el recorregut. Cal prendre el desviament de l'antiga carretera C-147 al Pont de Monares, damunt l'embassament de Terradets, cap a Llimiana. Aquesta via d'obertura cap a la vall de Barcedana té l'Hostal Roig com a punt àlgid abans d'emprendre la baixada cap al Pas Nou, enmig de severes parets farcides de formigues humanes multicolors, ja a la comarca de la Noguera. Passat el

recent i espectacular pont damunt el riu Barcedana, neix la pista que ens menarà pel vessant nord del Montsec. Aquesta pistota, en lèxic d'en Jordi Guivernau, ens conduirà primer a camp obert fins als viviers de la forestal, on poc després ens desviarem per un camí secundari fins arribar al lloc on podem deixar els vehicles. El bosc és ja present, espès, l'obaga del barranc de puig de Migjorn és la canal indicada que ens mena a la vertical del camí. Amb les reserves d'aigua pertinents, caminarem fins trobar l'inici de les famoses 102 corbes que ens portaran amb guany constant de desnivell fins a l'ermita del Sant del Bosc. Pel camí, trobarem fins a sis petites capelles, alguna més ben conservada que una altra, que ens recordaran el sofriment que més d'un ha hagut de patir. A poc a poc, i dins l'espessor del bosc, el camí s'enfila amb relleu agradable i sense aturades, amagant-nos l'espectacle panoràmic que el Sant del Bosc ens vol oferir. La durada de la pujada és variable, però en un parell d'hores mal comptades hi arribarem, aturades en les capelles incloses.

Si la pujada es fa a mig hivern, asseguts als graons d'entrada a l'ermita, veurem davant nostre el poble de Llimiana. Més enllà, la ciutat de Tremp ens farà de referència per situar el nord; més enrere, al límit de l'horitzó, una serralada plena d'històries i sensacions anomenada Pirineus. Amb una atmosfera neta, el cim de l'Aneto és la referència obligada, sota el reüll del Montsent de Pallars a la capçalera de la vall Fosca. Un esmorzar emmarcat pel castell de Mur, a l'esquerra, i el cim del Boumort a la dreta. Una excursió sense pretensions alpines però indispensable per conèixer les dimensions de la Conca de Tremp, la gran clotada abans d'endinsar-nos als Pirineus. Dins d'aquesta conca, la SAM de Tremp ja fa gairebé quaranta anys que hi camina.

Francesc Belart i Calvet

Amics de l'Aventura

Meteorits

El bonic de la nostra activitat, sigui fent descens de barrancs, entrant a coves i avencs o simplement caminant per les muntanyes és, sense cap mena de dubte, la companyia. Sempre hi ha algú que et crida l'atenció sobre coses que l'ull no habituat no nota. Ens donen a conèixer plantes i la seva utilitat, els hàbits dels animals que travessen el nostre camí, els ocells, les formacions de les roques, així com coneixements diversos, aventures i anècdotes viscudes durant el transcurs dels anys.

Ja fa uns anys vaig començar una nova fal·lera per causa d'un company de fatigues que mentre caminàvem per la serralada del Montsant exclamà —Mira, un meteorit! És va acotxar per recollir una pedra petita i rodona, de color marró fosc. La curiositat se'm despertà, i des de llavors en qualsevol sortida pel Montsant aprofito mentre camino de buscar aquestes pedretes curioses, “extraterrestres” i misterioses. De fet, a hores d'ara, en tinc una col·lecció de més d'un centenar, entre grans i petites. Quasi totes són iguals, però em vaig fixar especialment en dos exemplars que em suggerien possibilitats molt excitants. Una tenia forma esfèrica 100% i era plena de cristalls. Raonant, vaig arribar a la conclusió que potser s'havia cristal·litzat a causa de la seva composició en entrar a l'atmosfera terrestre fa uns 36 milions d'anys, ja que les roques del Montsant són d'aquesta època. El “misteri” es va agreujar més quan un altre dia en vaig trobar una altra, aquest cop trencada, amb unes petites ratlles dins. En mirar-la detingudament m'adono que semblava que hi hagués amagat un fòssil. Un fòssil! Les neurones començaven a ballar pensant en les implicacions d'aquest fet. No voldria dir que hi havia vida en un altre planeta? Podria ésser la pedra filosofal que afirmaria, per fi que venim de l'espai exterior, d'un lloc diferent i lluny de la nostra Terra? Després de l'eufòria inicial vaig posar els peus a terra —prou d'especulacions sense fonaments! Hauria de basar-me en dades científiques, però on podria trobar un especialista d'aquesta matèria? El fet de buscar la confirmació de si és cert o fals implicaria poder destruir una il·lusió i de rebot acabar amb la fal·lera de recollir meteorits. Malgrat això, volia saber el significat d'aquestes incògnites i ho havia de fer.

Entretingut per les meves especulacions, la sort em va donar una mà. Ja sabia que hi havia un professor col·laborant amb la UdL per estudiar un tros de meteorit trobat a l'Antàrtida, el ALH84001, que podria demostrar que a Mart hi havia hagut vida en algun moment. Vaig intentar de posar-me en contacte amb ell a través de diversos mitjans, però en no conèixer el seu

Arxiu: A. Satorra

nom ni on treballava ningú me'n sabia donar raó. De cop i volta, a través d'un e-mail de la UdL m'assabento que el doctor Jacek Wierzbosch pronunciava una conferència sobre el seu treball d'investigació del meteorit. Vaig gosar posar-m'hi en contacte per si em podia ajudar al reconeixement d'aquestes pedres. Em va contestar molt amablement que ell no era especialista en això, però que em donava el nom d'un savi en la matèria, el senyor Vicente Casado de la província de Lleó, perquè m'assessorés. Li vaig enviar tres dels meus “meteorits” després d'haver-me posat en contacte amb ell i, molt amablement, em va enviar un informe llarg i detallat, part del qual reproduïxo aquí:

«He observado sus rocas y le puedo decir con bastante certeza de qué se trata.

Las tres son nódulos fosilíferos, sedimentarios, de origen orgánico cuya composición metálica se debe a un proceso de reducción en presencia de azufre y hierro.

El nódulo más pequeño se trata de un núcleo fosilífero recubierto de cristales de pirita (que en origen son cubos de bisulfuro de hierro, de ahí su forma), y que posteriormente han sido transformados por efecto del agua en hidróxidos de hierro, que mineralógicamente son denominados limonita pero que conservan la forma mineral anterior, es lo que denominamos pseudomorfosis en mineralogía. Los otros dos nódulos son básicamente lo mismo, etc.»

Crec que ja està tot dit. Ara, les pedres, a més de tenir un lloc a casa dintre de la seva tassa, passen a ocupar un lloc entre les anècdotes recollides de les sortides de muntanya i per això tenen el seu valor, si no científic, personal.

Antoni Satorra / Maria O'Neill

PD: Tinc a la venda una col·lecció de “meteorits”. Qui en vulgui comprar que es posi en contacte amb mi.

Cap Verd: a ritme de *morna*

“Eu queria ver um Cabo Verde feliz
Mas existem dificuldades
Que eu nao posso ocultar
A minha esperança
E que um dia
Deus dará novas cartas
E cada um terá o seu triunfo
Para vencer na vida”

O sonho de um Crioulo, cantada per Fantcha
CD *O espirito de Cabo Verde* (Lusafrica)

Viatjar s'està convertint en una forma d'ocupar els nostres dies d'esbarjo, fugint de la quotidianitat i de la rutina. Però és possible que tingui d'altres aspectes per al turista viatger; el viatge permet conèixer-se més un mateix, així com aproximar-se a realitats allunyades i estranyes per convertir-les en part de la pròpia vida.

En aquest sentit, un viatge a Cap Verd (com a altres llocs d'aquest planeta) és una suggerent vivència, no pas per la seva riquesa paisatgística i natural (que també té, però que no impacta a primera vista), sinó perquè el seu principal valor és la seva gent. Potser al final resultarà un tòpic, però els capverdians són persones obertes, hospitalàries, xerraires, amants del seu país i que han trobat en la música una forma d'expressió, amb la qual han traspassat les seves fronteres.

Així, la *morna* (mot que significa lament) i la seva principal exponent, Cesaria Evora, són potser el fenomen capverdian més conegut fora del país. No en va, cada any, entorn del 25 d'agost, se celebra un festival internacional de música en llengua portuguesa a la platja de Baia das Gatas, a l'illa de Sao Vicente.

Cap Verd és un jove país, excolònia portuguesa, que normalment ha mantingut relacions més estretes amb la seva metròpoli, així com amb països amb els quals comparteix llengua oficial (Brasil, Angola, Guinea Bissau, Moçambic i Sao Tomé). És per això que ens resulta un país desconegut que no ens deixa indiferents després de visitar-lo.

Algunes idees per viatjar per l'arxipèlag

Realment, viatjar-hi requereix una bona dosi de paciència i ganes de deixar-te anar, quasi a ritme de *morna*: pausat, tranquil, pacient... a mig camí entre la soledat (*saudade*) del seu paisatge i la nostàlgia (*morabeza*) com a sentiment. Si un no té interès a submergir-se en aquest ambient, més val que es limiti a passar uns dies a l'illa de Sal, al poble de Santa Maria, a la vora d'una bella platja d'arena blanca i d'un mar cristal·lí, i a

Arxiu: M. Lluïsa Huguet

Sota el Fogo i el Pico Novo. Illa de Fogo.

fer alguna petita incursió a les illes de Sao Tiago o Sao Vicente (amb extensió a Sao Antao).

Ara bé, si es vol conèixer el màxim del país hi ha possibilitats, però amb temps i molta calma, i més si és estiu. La forma ràpida són els vols interns que uneixen totes les illes, amb els abonaments que ofereix la TACV (Transportes Aéreos de Cabo Verde) i que cal tramitar en agències de viatge. La forma lenta és amb vaixell; la manca d'infraestructures marítimes, amb ports petits (on a vegades els barcos han d'esperar dies a ser descarregats) i poques embarcacions que fan els trajectes entre les illes, alenteixen molt el viatge. Així, un viatge amb vaixell suposa una bona experiència no exempta d'incomoditats, amb el qual se sent tot el poder de l'oceà (atenció als marejos).

Per tant, tot depèn dels dies disponibles, entre dos i quatre vols interns, i l'aventura d'algun trasllat amb vaixell són combinacions factibles, però no fàcils. Tot plegat, el nostre viatge es va veure condicionat en gran mesura per aquests aspectes i va fer que, durant tres setmanes, poguéssim gaudir del país amb tots els seus avantatges i inconvenients esmentats. Vam visitar les illes de Sal, Sao Tiago, Fogo i Sao Vicente, i vam retornar a Sal, on de moment hi ha ubicat l'aeroport internacional.

La veritat és que potser el vessant històric i geogràfic requereix més comentaris, ja que la nostra petita estada no ens permet narrar, al complet, l'interès de totes les illes. No poder visitar Sao Antao, Brava, Maio i Boa Vista, ens donà un coneixement parcial de l'arxipèlag. Mereix una atenció especial l'illa de Fogo, que comentarem en un altre article.

En la ruta dels esclaus

Geogràficament i històricament, és un país interessant per la seva ubicació i, sens dubte, pel paper que va jugar durant l'època dels imperis colonials (segles xv al xix).

Situat a l'oest de l'Àfrica Occidental, en ple oceà Atlàntic i a uns 600 km de la costa, enfront del Senegal, es troba aquest arxipèlag. Sal, Boa Vista, Maio, Sao Tiago (on hi ha la capital, Praia), Fogo, Brava, Sao Antao, Sao Vicente, Santa Luzia i Sao Nicolao són les deu illes que l'integren, d'origen totalment volcànic; aquesta circumstància associada a la desforestació que ha sofert, són les causes que l'aridesa i la sequera siguin característiques fonamentals del seu paisatge, fent de Cap Verd un país dependent econòmicament de les importacions. Pren el nom de la península existent prop de Dakar, anomenada Cabo Verde.

Amb les Canàries, Madeira i les Açores, constitueixen allò que els grecs van denominar la "Marcaronèsia" (terme que determina la similar biodiversitat dels arxipèlags atlàntics). N'hi ha que hi han volgut veure les restes de la mítica Atlàntida.

La seva configuració geològica i geogràfica les va relegar a no ser territori habitat fins que els colonitzadors portuguesos les convertiren en enclavament fonamental del comerç d'esclaus. Es considera que el 1456 el mariner portuguès Cadamostro arribà a Boa Vista, iniciant-se l'exploració de les illes per part dels mariners al servei del rei Enric el Navegant.

Durant quatre segles la situació estratègica en la ruta Europa-Àfrica-Amèrica, convertí l'arxipèlag en un punt central de comerç colonial. L'illa de Sao Tiago en fou la principal on, a més, els portuguesos fundaren la primera ciutat del seu imperi, a la zona de Ribera Grande; avui en dia a Cidade Velha es pot visitar la fortalesa de Sao Felipe, un bastió impressionant (reconstruït en els darrers anys amb l'ajut de l'agència Espanyola de Cooperació Internacional), que en mostra el passat històric.

Des de l'època de la colonització, la població és d'origen africà, d'ètnies i pobles diferents. El resultat és una població mulata en un 71% que parla no sols la llengua de la seva exmetròpoli, sinó també, la majoria, una barreja de portuguès i llengües africanes, anomenat "Kriollu". La resta d'habitants són africans amb una petita minoria d'uropeus. Passada l'època esplendorosa dels grans imperis, Cap Verd va viure sota el domini d'un Portugal en decadència, que l'abandonà (com a la resta de colònies). Fou el període del comerç de sal, de l'emigració, i finalment, la lluita per la independència des de mitjan segle xix. En aquesta lluita jugà un paper fonamental Amílcar Cabral, nascut a Guinea Bissau, però de pares capverdians, que liderà la rebel·lió contra la metròpoli, en el moment que la descolonització de les colònies portugueses es va anar produint.

Arxiv: M. Lluïsa Huguet

Port de pescadors de Santa Maria, illa de Sal.

La caiguda de la dictadura portuguesa el 1974 féu la resta; el 25 de juliol de 1975 començava a existir aquest país, que no és un dels més pobres d'Àfrica, però sí amb símptomes de tot allò que és el continent: un govern amb escassa voluntat política, pobresa, una població demogràficament jove, atur altíssim, forta emigració, economia dèbil i de subsistència, incipient turisme, deute extern, inflació... Segons l'ONU, ocupa el número 105 del rànquing mundial en l'índex de Desenvolupament Humà (l'estat Espanyol és el 25è de la llista).

En definitiva, un país africà amb grans dificultats per progressar a causa de la manca d'inversions i d'una política adient, però on la gent es mostra sense complexos a qui té ganes d'aproximar-s'hi. Un país tranquil, de vida endurida, però on segurament la manca de recursos naturals és la millor garantia d'estabilitat política i de pau social. Esperem que així es mantingui. Observeu que en el continent, tot país amb grans recursos naturals és igual a país on l'estabilitat és absent i on la guerra campanya com un dels genets de l'apocalipsi.

És així com Cap Verd resultarà interessant al turista viatger que té la inquietud d'aproximar-se a indrets on la vida desprèn ritme propi i, a més, on l'atractiu va acompanyat de bona música. Impacients absteniu-vos.

Hi vam ser, del 25 de juliol al 15 d'agost, Pepa Mallol, Jordi Mayor, Jordi Jové, Núria Cirera, Ester Domínguez, Maria Huguet i Jordi Guivernau.

M. Lluïsa Huguet Recasens (agost de 2002)

La redacció de la revista es responsabilitza del descuit d'haver publicat en la revista anterior la segona part d'aquest article, i d'haver atribuït el mapa a l'Antoni Satorra. Esperem que tots, i en especial la Lluïsa, ens disculpeu.

XLIV Pessebre al cim d'una muntanya

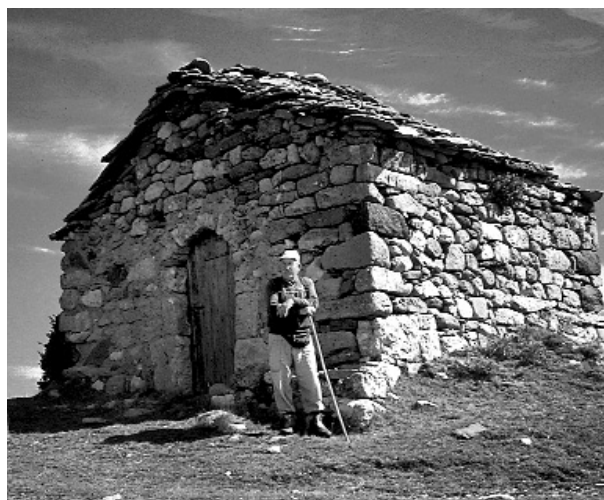
El diumenge dia 15 de desembre és la data fixada per celebrar aquest esdeveniment, un acte que, any rere any, portem a cap en arribar les festes de Nadal. Amb aquest seran ja 44 les vegades que pugem al cim d'una muntanya el nostre humil i tradicional pessebre.

Aquest any el lloc triat és l'ermita de Sant Cristòfol, a la serra de Montpedrós, a 1.538 metres d'altitud, prop del poble d'Hortoneda, al cor de la comarca del Pallars Jussà.

L'itinerari és el següent: Sortida de Lleida per la carretera C-13 (segons la nova nomenclatura) fins a la Poble de Segur. En arribar a les primeres cases del nucli antic, tot just passat el pont sobre el riu Flamisell, girem a la dreta per passar poc després un pont estret sobre el riu Noguera Pallaresa. Girem altra volta a la dreta, travessant el petit poble del Pont de Claverol. Poc després deixem a la dreta la carretera que va a Aramunt i a l'esquerra la que va a Sossís. La carretera va pujant fent retombs, passa prop de Claverol i del Roc de Santa fins arribar a Hortoneda. En total són 15 quilòmetres asfaltats. Hortoneda, poble que va estar a punt de quedar abandonat, avui en dia coneix una revifalla molt apreciable, i està situat a uns 1.000 metres d'altitud.

Des del poble es continua per una pista, passant pel coll de Creu (4 km) sempre pujant, hi ha un parell de rampes fortes i pedregoses, la resta està bé (es recomana anar-hi en vehicles tot terreny). Passat el coll, girant cap a la dreta, a 1 km, es deixen els cotxes a la Coma de Perauva. Aquí hi ha uns quants eixamples del camí on es pot aparcar. Ja som a 1.256 metres d'altitud.

La senda s'inicia a peu amb uns esglaons rústics de fusta, ens queden entre tres quarts i una hora de pujada fins a

Arxiu: Àngel Gàzquez

Ermita de Sant Cristòfol d'Hortoneda.

l'ermita de Sant Cristòfol, situada a la collada d'un llom allargat, la serra de Montpedrós.

Sortida de Lleida a les 8 hores, esmorzar a Cellers o la Poble de Segur, tant se val, concentració a Hortoneda, al final de l'asfaltat a les 10.30 hores.

Que tinguem bon temps! Les nevades poden esperar una mica, i que sant Cristòfol ens escolti!

Àngel Gàzquez

SOCIS NOUS, benvinguts:

- Aureli Teixidor Senar • Isaac Nogués Boira
- Teresa Aranda de la Torre • Mª Elena Mur Cacuho
- Alberto Gracia Bergua • Esther Barrera Gómez
- Jordi Cabestany Serret • Xavier Veà Escartín
- Pere Mor Torrelles • Lucía Mora Masià

Nota de l'**Aresta**:

Des de la redacció de l'**Aresta**, ens adrecem a vosaltres per dir-vos que tots aquells que d'una manera desinteressada la fem rutllar, ho fem només amb entusiasme, voluntat i entrega, sense ser-ne, però, professionals. No obstant això, volem disculpar-nos dels errors que de vegades tenim i que potser poden saber greu a més d'algun articulista.

Perquè encara que no siguem professionals, i encara que la nostra revista és un compendi de vivències de tracte potser més sentimental que de rigor científic, això no excusa les nostres espifiades.

Per tant, aprofitem per dir-vos que, mitjançant "Cartes a l'Aresta" (amb un màxim de 15 línies segons acords presos en el seu dia –vegeu revista núm. 30–) podeu expressar-hi els vostres desacords i desavinences (també admetem elogis), ja que la crítica raonada és sempre positiva, i a la fi, qui més se'n beneficiarà serà la pròpia revista.

D'altra banda, i tenint en compte que totes les col·laboracions són a canvi de res, volem agrair-vos doblement la resposta que heu tingut davant el crit de súplica del passat editorial.

Mercès a tots!

La redacció

Acte de presentació.

L'excursionisme ha d'entendre que, en un futur ja proper, gaudir de la natura anirà necessàriament acompanyat de la participació en la seva recuperació i no podrà participar activament en aquest procés sense abordar d'una forma intel·ligent i valenta els reptes de la modernització, per tal d'engrescar una part significativa de la societat, oferint qualitat en les seves activitats i eficiència en la seva gestió.

El Centre Excursionista de Lleida, entitat que té el seu origen en l'associació fundada a Lleida l'any 1906, constituïda per promoure el coneixement i la pràctica de les activitats de muntanya, com també per a l'estudi i la divulgació dels aspectes culturals que hi tenen relació, ha d'acceptar aquest repte. Un repte que passa, entre altres, per compaginar la galàxia Gutenberg amb la digital. Aquesta idea va anar prenent forma i la propera celebració del Centenari del CEL va esperonar els ànims.

Atesa la meua condició de soci i de professor d'universitat i investigador en el camp de les tecnologies de la informació, vaig proposar un projecte entre el Centre i la Universitat de Lleida, concretament amb el grup de recerca GRIHO. El projecte global es va concebre en una primera fase com una iniciativa que d'una banda oferís informació actualitzada sobre les activitats i d'una altra sobre la història del Centre i els actes del Centenari.

El primer portal té com a primer objectiu poder oferir al soci o a qualsevol persona interessada una informació de les activitats programades al Centre i notícies relacionades amb la muntanya. També dona informació, a qui no conegui l'entitat, explicant els objectius, la seva estructura, què cal fer per ser soci, etc. També, entre altres ofertes, es podrà llegir els anuncis, consultar els llibres de la biblioteca, les convocatòries de reunions i revisar la llista d'enllaços que li puguin ser útils.

Els portals del Centre

Perquè aquests continguts siguin actualitzats constantment el sistema permet, a través de la seva administració, afegir o modificar continguts sobre el mateix portal, basant-se en una tecnologia dinàmica de JSP que permet la generació de codi HTML a partir de la informació extreta d'una base de dades.

El lloc *web* del Centenari que se celebrarà l'any 2006, ofereix un recorregut per la història de l'entitat, els socis més destacats, l'esforç per salvar l'hospital de Santa Maria, una galeria fotogràfica i els actes del centenari com a elements més destacats.

El projecte permetrà, amb una nova versió feta en tecnologia XML, la separació dels continguts de la presentació i la futura visualització en qualsevol tipus de dispositiu, ordinador, TV interactiva, blocs de notes, telèfon mòbil... Aquests llocs *web* s'han de convertir en un element bàsic d'un projecte de futur del Centre i, per tant, és important que siguin senzills, eficients, fàcils, ràpids i satisfactoris. Del conjunt d'aquestes característiques se'n diu usabilitat i ha estat un dels objectius metodològics del projecte.

Durant aquest projecte s'han realitzat diverses reunions, tant d'usuaris com d'implicats, utilitzant diferents mètodes com maquetes electròniques, *storyboards*, prototips de paper, prototips de *software* i com a mètodes d'avaluació, heurística, pensant en veu alta, focus grup, recorreguts cognitius.

Molt aviat podreu gaudir-ne i esperem que us sigui útil. Com tot projecte important, és un projecte d'equip. Vull agrair la participació de tots els membres de GRIHO i del Centre que hi han participat.

Jesús Lorés

mobles

l'ebenista

projectes i dissenys a mida

ctra. vall d'aran, km. 10,7 · 25124 rosselló (lleida) · tel. 973 73 27 79 · fax 973 73 27 16

Adquisicions biblioteca

ADQUISICIONS BIBLIOTECA:

- *PASSEJANT PER MONTSERRAT*, D'ANTONI ARAGON I JORDI LALUEZA
— EDITA PÒRTIC.
- *EL PLA DE REGUAN I LA SEVA BIODIVERSITAT*.
— EDITA L'AJUNTAMENT DE SÚRIA.
- *EL CANVI AMBIENTAL I L'EXCURSIONISME DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA*.
— EDITA PÒRTIC.
- *CAMINS DE SANT JAUME DINS DE GALÍCIA*. MAPA TURÍSTIC DE GALÍCIA.
— EDITA FAMA.
- *LES 100 MILLORS ESCALADES A LA ZONA CENTRE*, DE PABLO AGUADO I DAVID GÓMEZ.
— EDITA BARRABÉS.
- *MONTSEC D'ARES, SECTORS PARET DE COLOBOR I PUNTALS D'ÀGER*
— DE J. GODOY, SOCI DEL CENTRE.
- *LA GEORGE DE SAMARIA (FRANÇA)*
— EDITA MINOTAUROS.
DONAT PER LA MERCÈ I EL TATO.

Carta a l'Aresta:

Em va doldre llegir coll de la Pedra Picada a l'article d'en Manuel Cortès "La Serra de Camporan" (**Aresta** núm. 56) perquè el veritable nom és coll de la Pedra Ficada, i així era escrit a l'original. I dol aquest error, que tant pot ser d'impremta com d'excés de zel per part del transcriptor/a, perquè als excursionistes pertoca servir intacta la toponímia. Pel coll de la Pedra Ficada ja no hi passen ni pastors ni habitants dels pobles veïns, perquè quasi ja no en queden i, els pocs que hi romanen

ja no recorren els vells camins. Som nosaltres, els únics que encara hi caminem, qui podem servir els noms de lloc per a l'esdevenidor.

D'altra banda, al meu article "La Flama del Canigó" (**Aresta** núm. 59) es llegeix la paraula quitxalla, quan al meu original vaig escriure canalla. Aquí ja no hi ha error, sinó canvi de paraula, que a qui va fer la correcció li semblà poc catalana, o potser massa lleidatana. I això també em dol, perquè si s'hagués consultat qualsevol diccionari (el Fabra, el de l'Institut o el Coromines), hauria trobat el mot canalla amb el sen-

tit que li donem a Lleida, de mainada o quitxalla. També perquè tot i que no siguem escriptors, tenim dret a exigir que es respecti el que diem, si és correcte. Perquè el català occidental no és ni més ni menys ortodox que l'oriental. Mai no vaig sentir als meus padrins dir quitxalla, i sí, en canvi, canalla. Si volem ser fidels a les nostres arrels hem de respectar, dins del català normatiu, la parla dels avantpassats. Altrament, sí que seria ...una canallada.

Pau. Octubre 2002

Banc Sabadell

Anem al Mont Blanc?

Anem al Mont Blanc? Aquesta va ser la pregunta que quedà mig enlaire quan vam pensar en alguna cosa que anés més enllà de les sortides que aquesta primavera faríem pel Pirineu. I, mig seriosament, mig en broma, quan el Marc Gelly va tornar de Setmana Santa amb informació fresca ens vam decidir... Per què no? Després, ja amb la informació dels companys del Centre que ja havien pujat l'emblemàtica muntanya vam acabar de lligar caps, quant a dificultat, itineraris, etc. Tota la informació va ser de gran ajuda, ja que l'experiència directa dels companys sempre és el millor consell.

Després de trucar al refugi de Goûter quedaren fixades les dates: el 18 i 19 de juny de 2002. Uns dies primaverals que com sempre es podien presentar inestables... però de tota manera tampoc hi havia gaire més per escollir, el refugi era ple per la resta de l'estiu.

La sortida fou el divendres 14 de juny. Començàvem el camí a la rambla de Pardinyes, amb la recent estrenada furgoneta de lloguer, quan tot just s'encenien els fanals. L'Elionor i la Pilar es quedaven a Lleida, elles vindrien més tard en avió. Eren les nou del vespre i el nostre destí: Chamonix.

Vam conduir tota la nit, fins que el cos va dir prou, i llavors vam estendre les nostres estores en una «acollidora» àrea de servei francesa per descansar una estona... i a les 12 del migdia del dissabte ja érem a dins de la vall de Chamonix mirant cap al massís vestit de blanc... dubtàvem... és allò el Mont Blanc? Finalment, arribem a Chamonix i el dubte s'esvaeix. Sí, es podia veure perfectament, ni un núvol. L'Aiguille du Midi, el Mont Blanc de Tacul, el Mont Maudit i el Mont Blanc a dalt de tot. La primera sensació que tenim és de respecte. Jo mateix no havia vist mai tanta glacera baixant per la muntanya, seracs que s'aprecien des de la vall i sobretot unes muntanyes que et fan aixecar el cap per contemplar-les. Ja veurem com anirà per allà dalt, vaig pensar entre mi.

Ens posem mans a la feina i a l'Oficina de Turisme ens troben allotjament, el refugi La Montagne (11 euros la nit), força bé pel que són els preus d'aquest país. I també ens assabentem dels horaris dels telefèrics que necessitarem per pujar al cim. El primer que farem servir és el que ens mena a L'Aiguille du Midi, just a 3.842 m. El primer surt a les 8 del matí, massa tard per a nosaltres, però ens comenten que encara hi ha l'horari d'hivern.

El diumenge ja embrenem el primer cim: el Mont Blanc de Tacul 4.248 m. L'hem escollit per fer una mica d'aclimatació i el que no sabem és si tindrem temps per fer-lo, ja que el darrer telefèric torna a les 17 h. A les 9 del matí sortim del túnel de gel que

Cim del Mont Blanc.

Arxiu: Jordi Timonedà

ens mena cap al plató i la pujada al cim. Són les primeres graponjades per aquestes alçades i les fem amb certa observació per si apareix algun símptoma de mal d'alçada. Caminar per aquí dalt té avantatges i també desavantatges, l'avantatge és que sempre hi ha traça feta... el desavantatge és que hi ha molta gent per tot arreu... precisament els que han fet la traça.

Cap a la una de la tarda arribàvem al cim del Mont Blanc de Tacul. La pujada anava fent flanquejos per un fort pendent i al final la vista sobre els seracs ens va fer el camí força més entretingut per, tot seguit, enfilars el lloç final amb una petita grimpada sobre unes pedres... i ja som a dalt. Per a mi el primer 4.000. I, la veritat, sense haver patit excessivament... De moment tot va bé. Fem una ullada des de dalt sense entretenir-nos gaire i tornem cap a L'Aiguille du Midi. Durant la baixada, sentim un soroll... està caient una allau de neu a uns 150 metres d'on passem nosaltres... ens quedem parats i a l'aguait... s'atura... uf! Quin descans... Continuem cap a baix, passem amb cautela una escletxa a la neu i ja comencem a caminar pel transitat pont de neu que puja a L'Aiguille du Midi, ara entenem per què arribava la gent tan apurada fins aquí. La darrera pujada ens ha costat molt més del que ens pensàvem. Però ja tornem a ser al telefèric. No tenim pas ganes de fer turisme que és el que fa la majoria de la gent que puja aquí a dalt. Algun de nosaltres està notant molèsties per l'alçada (mal de cap i mal de panxa) i decidim de baixar a Chamonix 1.037 m. En arribar a baix ens sorprèn que hi torni a fer tanta calor, quan fa un moment hàviem de tapar-nos, ara, ens sobra tot, per no parlar del Gore i les botes de plàstic.

El dilluns vam descansar, vam passejar per Chamonix i ja vam comprar alguna postal on hi sortien els cims tots marcadets... l'endemà començava el nostre objectiu.

El dilluns a les 8 del matí ja érem a les Houches per agafar el telefèric que ens pujava a l'estació de Bellevue, per continuar amb el tren de cremallera de Saint-Gervais-les-Bains cap a l'estació del Nid de l'Aigle a 2.386 m. El tren no arriba fins les deu del matí, un altre cop l'horari d'hivern. Cap a dos quarts de deu, hi comença a arribar gent de tota mena, alguns equipats com si anessin a l'Everest i altres amb roba ben estiuenca... quin contrast. Nosaltres durant el temps d'espera ja havíem sentit caure dos allaus de neu pels voltants... ai, ai, ai... Així, a dos quarts d'onze ja som a l'estació de destí i comencem a caminar entre les desenes de persones que prenen el mateix camí que nosaltres i al cap de no res de caminar, ja ens sobra roba... i és que va haver-hi gent que arribà al mateix refugi amb pantalons curts... això no és pas normal, però l'onada de calor que feia propicià aquestes escenes.

Fem unes quantes pujades vers el primer refugi, ens trobem la neu i continuem pujant fins trobar-lo és el Tête Rousse (3.167 m), que deixem a la dreta. Continuem el camí per una petita glacera i al cap de poc, arribem al corredor de les pedres. És el lloc més perillós d'aquesta ruta normal, ja que has de passar un corredor per on cauen pedres que han costat la vida a molts muntanyencs. Per sort no en cau cap i passem sense cap problema. Des d'allí una llarga pujada entre grans blocs de pedra i plaques de neu per arribar al refugi de l'Aiguille de Goûter... una llarga mena de «via ferrata» que més val prendre amb paciència ja que des del principi veus el refugi penjat allà a dalt i et sembla que no hi arribaràs mai.

Entre grimpada i grimpada, al final ja hem arribat al refugi. Hi ha gent pertot arreu, uns arreglen les motxilles, els altres intentem instal·lar-nos, hem de deixar els grampons, piolets, i botes en una entrada fosca on el tràfec de gent no para. Després ve la segona part, acomodar-se en els minúsculs llocs on haurem de dormir, de quatre places en fan sis... i, bé, abans que toquin les sis de la tarda i ens donin el sopar ens agitem una mica. Sopem, alguns més que altres, i cap al llit; a les vuit del vespre, teòricament, ja hi ha silenci. Dic teòricament ja que a fora els guies fan xivarri i a dins la gent intenta com pot agafar el son, encara que molts no dormiran en tota la nit.

A les dos de la matinada... tots a esmorzar. Renoi, més aviat sembla el ressopó. Mitja hora abans, pel dormitori tothom ja es movia, ara, uns ja tenen tot l'equip posat, els altres estan al menjador amb el frontal al cap... i és que ara sí que es noten una mica els nervis de la sortida cap al cim. Finalment, després de prepa-

Arxiu: Jordi Timoneda

Tots al cim del Mont Blanc.

rar les motxilles, posar-nos les polaines, grampons i preparar les cordes, sortim del refugi. A baix es veuen els llums de Chamonix, que encara està en el primer son de la nit. La temperatura tot just arriba als zero graus, la neu gairebé ni s'ha gelat. Si mirem cap al cim, hi apreciem una llarga cuca de llum conformada per les nombroses cordades que ens precedeixen.

Comencem a fer el camí per la neu, ziga-zagues que ens van fent guanyar alçada a poc a poc. La lluna ens il·lumina els cims veïns i ja intuïm el paisatge dels voltants, al fons l'Aiguille du Midi i pel mig el Mont Blanc de Tacul i el Mont Maudit. Cap a les 5 del matí, ja surten els primers raigs de sol, mentre nosaltres ja hem agafat un bon ritme que ens ha permès de superar sense problemes el Dôme du Goûter (4.240 m), la primera punta de 4.000 del dia... baixem una mica cap al coll de Goûter i després d'un pendent arribem a l'esperat refugi Vallot (4.382 m). Segons les lectures, molta gent ha mort prop d'aquest refugi en no haver-lo pogut trobar per culpa de la meteorologia, per a nosaltres aquest, definitivament, no serà el problema... la visibilitat no pot ser més bona, i la temperatura és immillorable, ja que gairebé estem passant calor.

Ja només queda posar-hi ganes i el cim és nostre. Ara ens enfilem cap a les arestes de les Bosses (4.513 i 4.547 m), la traça que hi ha marcada ens facilita el pas, i d'allà ja anem per una esmolada aresta cap al darrer plató, on es veu el punt més alt, uns metres més enllà. Ja hem arribat al cim... la gent que hi baixava ens ha retingut algun moment en llocs delicats, però, finalment, hi hem arribat!!! El Mont Blanc s'ha deixat conquerir...

Són les vuit del matí, i fet i fet han estat cinc horetes còmodes de pujada. Enrere queden els maldecaps que ens pensàvem que ens donaria aquest cim quan a Lleida planejàvem l'ascensió, les possibles baixes temperatures, el mal temps... tot ha anat tan bé

Arxiu: Jordi Timoneda

Traça vers el cim.

que ni ens ho creiem... com també costa de creure que ens hàgim pogut esperar una hora i mitja al cim del Mont Blanc fins que arribessin els companys. Un guia italià em confessava que mai havia pujat al Mont Blanc en tan bones condicions. Doncs, a mi no em sap cap greu, que de fred ja n'he passat molts cops al Pirineu.

Mentre fem un mos, a dalt hi va arribant i marxant gent, ara vénen unes cordades que han sortit del Cosmiques, que han posat set hores a fer cim des de l'Aiguille du Midi fins aquí, ara arriba un home, ja amb una certa edat, amb el seu guia, i comença a fer-se fotos amb banderoles dels seus espònsors... nosaltres mirem encuriosits l'escena i contemplem el magnífic paisatge. Quan arriben els companys ens fem les fotos de rigor per, ara sí, tornar cap a baix.

Cap problema per desfer el camí que hem fet de pujada i en un tres i no res ja som de nou al refugi, fem les motxilles i ens posem al pedregar de l'Aiguille de Gôûter, que ara realment se'ns fa més difícil, pesat i un xic més exposat que quan hi pujàvem. Arribem al refugi de Tête Rousse, ens traiem els grampons i a córrer cap a baix, el darrer tren surt de l'estació del Nid de l'Aigle, a les 16.40 de la tarda... i hi arribem amb temps suficient per fer la primera cervesa després de conquerir el cim, així que la celebració ja ha començat... ens traiem les botes, la calor ja es comença a notar, ja que del cim fins aquí hem baixat 2.424 m... Déu n'hi do.

I bé, al cap d'una horeta ja havíem tornat al telefèric, que ens tornava a deixar a la furgoneta. Ja érem de nou a les Houches i en un moment a Chamonix. Feina feta! El millor regal, però va ser trobar-nos al refugi la Montagne amb l'Elionor i la Pilar, que ja havien arribat de Ginebra on havia aterrat el seu avió aquell mateix matí, elles ens acompanyarien en les rutes que ens quedaven per fer.

Què us diré de la resta... doncs comprar unes postal·letes més, els companys un pòster ben gran per recordar el cim des de casa estant i fer-nos unes fotos al costat de l'estàtua del Saussure, amb el mosso que li assenyala el cim, que hi ha al mig de Chamonix.

Els dies que ens quedaven, els vam dedicar a anar a La mer de Glace, una glacera que val la pena de visitar. La vall d'Aosta, per veure el vessant italià del massís, i el poble suís de Zermatt, on vam contemplar l'altra muntanya més temptadora dels Alps: el Matterhorn o, en el vessant italià, el Cervino. Serà potser aquest, el nostre proper objectiu? El temps i les ganes ho diran. Ara, de moment, els Pirineus tornaran a ser el nostre hàbitat...

Els integrants d'aquesta ascensió vam ser l'Agustí Víctor, Jordi Timoneda, Abel Artal, Joan Gutiérrez, Yolanda Vidal i jo mateix.

Francesc Català i Alòs

Integral de “tresmils” a Sierra Nevada

Sierra Nevada, situada al sud de la Península Ibèrica, concretament al sistema Penibètic, ofereix la possibilitat de fer tot un seguit de cims que superen la mítica xifra de tres mil metres, sense gaires dificultats tècniques. A part d'això, la seva travessa de nord-est a sud-oest, ens permet també conèixer aquesta zona (declarada fa pocs anys el Parc Nacional més gran de l'Estat espanyol), que per a molts és únicament una estació d'esquí (la més meridional d'Europa) i el lloc on es troba la cota màxima de la Península, el Mulhacén (3.482 m).

Hi ha diverses ressenyes sobre aquesta travessa (bastant coneguda a Andalusia), amb variants, fent més o menys pics, de més o menys dies,... però a continuació us en presentaré una que és fruit de la que vaig realitzar amb tres companys, el setembre de 2002, amb petites variacions d'horaris i itineraris perquè poguéu elegir. Els horaris són aproximats, sense comptar els descansos i pensant que portem una motxilla per a cinc dies d'uns 15 quilos de pes. Els noms i alçades estan recollits del mapa 1:50.000 del Instituto Geográfico Nacional de Sierra Nevada-Granada (any 1981). Si es compara amb el mapa de l'Alpina a 1:40.000, s'hi observaran diferències toponímiques.

D'altra banda, si us voleu oblidar del cotxe, podeu gaudir del transport públic. Així, la travessa quedaria de la següent manera:

1a jornada: Viatge en tren

Sortirem de l'estació de trens de Lleida amb el Talgo de les 15.40 en direcció Tarragona, on tindrem tota la tarda per visitar aquesta meravellosa ciutat, glòria de l'Imperi Romà i capital de l'antiga província de Tarraco. A les 21.50 de la nit agafarem el tren que ens portarà fins a Granada. Renfe ofereix diferents modalitats i preus, però jo us aconsello que agafeu llit en classe turista, ja que tenim per endavant deu hores de viatge, i malgrat que no dormim com a casa, s'aconsegueix descansar prou.

2a jornada. Jeres del Marquesado-coll de Jeres (3 h)

Arribem a la capital de l'antic Alandalus a les vuit del matí. Aquí tenim dues opcions, la primera, anar a l'estació d'autobusos i agafar l'autobús de les 11.30 que en una hora i mitja ens portarà a Jeres del Marquesado (on comença la ruta). La segona opció, i la més aconsellable si decidiu fer la ruta a l'estiu, és fer una visita cultural a aquesta bonica ciutat, visitant la catedral i l'Alhambra i gaudint del “tapeo” que es pot trobar a qual-

Arxiu: Miquel Àngel Ramos

Arribant al Cerro Pelao (3.144 m), amb el Mulhacén i Alcazaba a l'esquerra i los Machos i Veleta a la dreta.

sevol dels bars de la capital. Un consell: per moure-us sense pes, podeu deixar les motxilles a consigna de la moderna estació d'autobusos. A més podeu dinar per 5,20 euros, de ben segur que us costarà d'acabar la gran quantitat de menjar que us serviran. Així, a les 18.15 agafarem l'autobús que ens portarà a l'inici de la ruta.

Pels volts de les vuit de la tarda arribarem a Jeres del Marquesado (1.230 m), on creuarem tot el poble (típic andalús, amb cases ben blanques) i just a la sortida, tot veient el Picón de Jeres (3.094 m) enfront nostre però molt lluny encara, passarem per damunt d'un petit torrent a la dreta i agafarem un desviament a l'esquerra on es marca clarament un itinerari per anar a cavall. De mica en mica, guanyarem alçada i anirem creuant-nos la pista que puja al refugi de Postero Alto (on podem dormir si fa mal temps). Nosaltres ens dirigirem vers el Collado de Jeres (2.100 m), pujant per forts pendents d'un ample tallafoc en direcció oest, fins que arribem al límit del bosc amb les pastures i al coll. De nit, trobarem un lloc per acampar (aquest dia, val la pena carregar aigua, ja que, amb excepció del poble, no en tindrem fins l'endemà).

3a jornada. Coll de Jeres-Lagunilla del Goterón (9 h 30 min)

Sortint del Collado de Jeres (2.100 m), seguirem el llom en direcció sud-oest per àmplies pastures, passant per Las Peñas de Vicente, Mirador Bajo i Mirador Alto (2.683 m) (2h 30 min). En aquest tram podrem agafar aigua dels petits rius (important: porteu pastilles potabilitzadores, ja que en tota la ruta, l'aigua que trobarem, i sobretot a l'estiu, és de dubtosa qualitat). Des d'aquí i davant nostre, en direcció sud, tenim el primer cim de la ruta: el Picón de Jeres (3.094 m), on arribarem en unes 2 hores de dura

pujada per àmplies tarteres. Des d'aquí ja podrem veure part de la jornada que ens queda i diferents cims de la ruta. Continuarem direcció sud i en 20 minuts ens plantarem al Cerro Pelao (3.144 m). Ara ens desviarem vers l'oest fins al cim dels Cervatillos (3.158 m) (30 min). Després seguirem per la vora d'una aresta de grans blocs fins a La Atalaya (3.138 m) (45 min). Des d'aquí davallarem fins als tres mil metres per un camí mig marcat amb fites i pujarem fins al Cuervo (3.152 m) per un fort pendent (1 hora). Ara continuarem baixant direcció sud vers la Cuneta de Vacares (2.974 m) (40 min), i emprendrem la pujada pel vessant esquerre tot damunt de la Laguna de Vacares, seguint traces de camí i fites en la part alta fins al Puntal de Vacares (3.129 m), cim format per grans blocs (1 h). Per acabar la jornada, baixarem encarant el sud vers la Lagunilla del Goterón (45 min) per poques traces de camí. Hi podrem acampar i agafar aigua en una de les tres petites llacunes, ben a prop una de l'altra.

4a jornada. Lagunilla del Goterón-refugi de la Carigüela o del Cilindro (7 h 20 min)

Aquesta és una de les zones més salvatges i desconegudes de Sierra Nevada, on tot contacte amb la civilització sembla impossible. Contemplant els magnífics colors de la sortida de sol en la cara est de la Alcazaba (3.366 m) (aquest cim no el farem, ja que la seva pujada per la Loma de la Alcazaba ens faria allargar l'horari del dia entre dos i tres hores, però cal dir que si es tenen forces i ganes val la pena fer-lo), emprendrem la marxa seguint el curs dels rierols (on podrem agafar aigua) fins a unes petites llacunes sota el Tajo del Goterón (2.700 m) (45 min). Allà, i per evitar donar volta, atacarem aquest Tajo de cara desviant-nos vers l'esquerra, seguint traces de camins i tarteres fins a sortir per la part més fàcil a la Loma de la Alcazaba (2.900 m) (1 h). Des d'aquest punt i mantenint l'alçada, vers el sud, passarem per la Loma de Chordi o Loma de Culo de Perro, i tot seguint traces de camí i fites, arribarem a Siete Lagunas (3.000 m), on trobarem un petit pal indicador amb enganxines (45 min). Aquí podrem agafar aigua i a poca distància, seguint el curs del riu tot salvant una petita cascada, trobarem un bivac natural sota una roca que ens pot servir de refugi en cas de mal temps. Des d'aquí i contemplant, cap a l'oest, a la dreta l'Alcazaba i a l'esquerra el Mulhacén, ens dirigirem vers aquest últim, cota màxima de la ruta. Sortirem adreçant-nos al sud per un fort, pendent i evident camí fins a aconseguir la Loma de Mulhacén (15 min). Des d'allà ja veurem el cim del pic, però compte!, encara que es vegi a prop i que el desnivell no és molt gran (400 m), la pujada es fa molt pesada i llarga, així que amb tranquil·litat i paciència ens hi anirem apropant per un camí molt marcat i amb taques grogues. Finalment, després de molt bufar, assolim el

cim Mulhacén (3.482 m) (1 h 40 min). Segurament ens retrobarem amb la civilització i veurem amb desconcert com la gent hi puja amb petites motxilles que contrasten amb el nostre pesat equipatge. Si el dia és bo i la visibilitat és elevada, podrem arribar a ataïllar el Mediterrani i més enllà Àfrica, tanmateix veurem el que portem de ruta... i el que ens queda!

Després del merescut descans, baixarem del cim per la cara oest, que és una gran tartera fins a la Laguna de la Caldera on trobarem un refugi en excel·lents condicions i la llacuna amb el mateix nom (45 min). Deixarem la llacuna a l'esquerra i agafarem un camí que puja en diagonal fins un coll sota el Puntal de la Caldera (3.226 m) (40 minuts). Des d'aquest coll i en uns 10 minuts baixarem a la pista que ens portarà cap al refugi del Cilindro o de la Carigüela. Un cop en aquesta pista i amb els Raspones de Río Seco a l'esquerra, la seguirem fins arribar al coll a l'esquerra del Veleta (3.398 m), on es troba el refugi on passarem la nit, a 3.150 m d'alçada (1h 20 min). En aquest trajecte, ens podem desviar cap al cim de Machos (3.327 m) (1 h entre pujar i baixar). Un cop al refugi, pujarem al Veleta, on malgrat que hi arriba un telecadira i una pista fins gairebé el cim, la cara nord i la vista cap al Mulhacén és impressionant, a més, si pugem al vespre, les llums i els colors del cel juntament amb la ciutat de Granada a l'oest fan d'aquesta pujada una bonica experiència (poc més d'una hora entre pujar i baixar).

5a jornada. Refugi de la Carigüela-refugi del Caballo (5 h 50 min)

Sortint del refugi de la Carigüela (3.150 m), ens dirigim vers els Tajos de la Virgen, que és tot un seguit de cresta amb grans blocs que se supera seguint un camí i fites que van alternant de vessant. Podríem dir que és el tram més tècnic de la ruta, però només comporta alguna grimpadeta. Passem per la roca coneguda com el Fraile (1h 10 min), on a més d'un escalador li vindran ganes d'assolir-ne la punta, i seguim cap al refugi de Elorrieta (3.150 m), on arribem en uns 40 minuts. Aquest refugi es troba en molt mal estat, però si fa mal temps ens hi podem aixoplugar, a més, mereix una visita, ja que és un impressionant edifici mig construït dins la roca. Des d'aquí ja s'albira el Cerro del Caballo encara lluny. Perdem alçada per un camí ben indicat fins arribar a la laguna de las Tres Puertas (2.980 m) (40 min), que és on neix el riu Lanjarón. És l'únic punt de la travessa on ens podem refiar de l'aigua, a més, el seu gust ens recorda les aigües del nostre llunyà Pirineu. Creuem el riu i passem al marge esquerre, seguint un magnífic camí que en alguns trams disposa de cadenes per passar algun punt un pèl compromès. Aquest camí transcorre per sota de Los Tajos Altos i ens porta en unes 2 hores al refugi del Caballo, on hi ha una llacuna per agafar aigua. Al refugi, tot i que no és molt gran, podem deixar les motxilles i en uns 50 minuts podem assolir l'últim cim de

la travessa per terreny marcat i fàcil, el Cerro del Caballo (3.013 m). En poc més de mitja hora podem tornar a estar al refugi tot acabant la jornada.

6a jornada. Refugi del Caballo-Durcal (9 h 40 min)

Sortim del refugi del Caballo i ens dirigim vers el coll que vam pujar la jornada anterior per assolir el cim (25 min). Un cop dalt, caminem uns metres en direcció sud fins assolir la Loma de los tres Mojones (5 min), i l'anem resseguint per suaus pendents tot baixant fins a una alçada d'uns 2.700 m (1 h aprox.). Un cop aquí ens fiquem pel barranc del riu Torrente, buscant unes repoblacions de pi negre a uns 2.600 m d'alçada (20 min), les creuem fins a trobar alguna pista secundària que ens portarà a la principal i ens dirigim vers la dreta, on després de caminar i pujar una mica arribem a un revolt que canvia de vessant i se situa en plena aresta (2.300 m) (40 min). Des d'aquí ja es veu el poble de Niguelas i tot i que no hi ha camí, agafem el llom (que és la continuació de la Loma de los tres Mojones) i davallam seguint alguna fita fins a la cota 1.752 (és important mantenir-se en la divisòria d'aigües per no perdre's) on després d'un petit coll ple de vegetació trobarem un camí que ens portarà a una pista que passa prop d'uns xalets (1h 30 min). Des d'aquí ja només ens queda seguir la llarga pista que dóna mil revolts i va perdent alçada suaument fins que arriba al poble (5 h), passant per sota del Cucurucho de Niguelas i creuant el riu Torrente (més aigua per agafar). Un cop a Niguelas, i si encara tenim ganes de caminar, en uns 40 minuts arribem a Durcal (789 m) on cada hora surt un autobús des de la plaça España que ens portarà de retorn a Granada.

Bibliografia:

Mapa del Instituto Geográfico Nacional. Escala 1:50.000. Sierra Nevada-Granada. 1981.

Mapa de l'editorial Alpina. Escala 1:40.000. Sierra Nevada. 2001. *Sierra Nevada en esquís*. Ed. Desnivel. 1996.

Arxiu: Miquel Àngel Ramos

Aproximació al Cerro del Caballo (3.013 m), l'últim tres mil de la travessa.

NOTES: Es tracta d'una ruta de baixa dificultat tècnica però que requereix unes condicions físiques bastant bones. (Dura-molt dura.)

Una brúixola ens anirà sempre bé, ja que hi ha certs trams on els camins són inexistents i si ens perdem podem allargar un dia més la travessa. Sobretot en l'última jornada.

Us torno a recordar el tema de l'aigua, si feu la ruta a l'estiu, carregueu amb bastant quantitat, sobretot per les dues primeres jornades. Tingueu en compte el que us deia de la potabilitat.

Si hi aneu a l'estiu, intenteu començar la jornada amb les primeres llums, ja que penseu que estarem uns quatre dies a una alçada mitja d'uns tres mil metres, on no podrem gaudir d'ombra, a excepció dels refugis.

Els horaris de transports estan actualitzats a data de finals de setembre de 2002.

Miquel Àngel Ramos Pinto

biotiga

C/ Ramon Llull, 6
25008 LLEIDA
Tel. 973 83 40 21

**cuidem de tu,
cuidem de la terra.**

- PRODUCTES ECÒLOGICS
- TERÀPIES PER A LA SALUT
- TRACTAMENTS PER A LA CURA DEL COS
- SERVEI DE CAFETERIA
- SERVEI DE REPARTIMENT A DOMILICI

tot en productes biològics